

סוכו להודות סוכי רבינו אליעזר פאפו זע"א, מח"ס "פלא יועץ" ועוד

אורות פלא

מתורתו של רבינו אליעזר פאפו ז"ע, מח"ס "פלא יועץ" לקט דרושים ומאמרי מוסר, שנלקטו מתוך ספריו

פרשת צו - שבת הגדול תשפ"ג

"ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור. והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר

"זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו." (ו ב)

בבקר וערף עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים". (ו ד-ה) הנה העונות מכנים בשם "בגדים" דכתיב (זכריה ג ד) "הסירו הבגדים הצואים מעליו ויאמר אליו ראה העברתי מעליך עונך והלבש אותך מחלצות" (זהר ח"ג ריד). וזה יהיה על ידי התשובה שמחליף בגדיו הצואים ולובש חלוקת דרבנן מלבוש של קדשה.

נראה לפרש בהקדים מה שכתבו המקובלים, דשלב תבות מספרם שנה, ועל ידם תהיה פדות נפשנו, והם: צום, קול, ממון, ובהצטרפות שלשתם עולה בגימטריה "זאת". ובא הרמז: "בזאת יבוא אהרן אל הקדש", שעל ידם תבוא הגאולה. ובקרבן היה צרף לשלשתם: אנשי משמר קורין (תענית פ"ד מ"ב) - הינו קול, ואנשי מעמד מתעניין (שם מ"ג) - הינו צום, ובממון קונים בהם את הקרבנות, ועתה שאין לנו קרבן, יוסיף תת לצדקה ממון.

והגדר הגדול אל התשובה הוא שלא ילך אחר התאוות ותענוגי בני אדם, ולכן אמרו (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצר הטוב על יצר הרע, ואם לא נצחו יצר לו יום המיתה, כי אין לך דבר שמבטל תאוות תענוגי והכלי העולם הזה כמו זכרון יום המות. והנה כתבו חכמי המוסר על מה שאמרו רבותינו ז"ל (אבות פ"ז מ"ב) בת קול יוצאת מהר חורב ומקרה ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה, והקשו (ספר החרדים פ' עג סגלה שלישית), כי מאחר שאין שומע קול הבת קול, אם בן מה הועיל הבת קול? ותוצו, דאף על גב דאינו לא חזי מזלח חזי [אף על גב שהוא אינו רואה אבל מזלח רואה], ומזה בא כי אפלו ריקנים שבישראל לפעמים מתעורר לבבם לשוב בתשובה ולילך בדרך טובים, אלא שאין מחזיקים בהתעוררות ומניח לקרר חמו ולו ישוב לכסלה. ובה פרשתי (משלי כב ה) "צנים פחים", שמניח לקרר החם, זהו "בדרך עקש - שומר נפשו ירחק מהם", אלא יחזיק בהתלהבות הקדשה, והבא לטהר מסעיני אותו ואש של גבוה מסיעתו.

והואיל וליל פסח זמן גאולה, ובניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל (ראש השנה יא.), לכן צותה תורה לעשות רמז לשלשתם, אולי יש תקנה: ספור יציאת מצרים - נגד קול, ומצה - נגד צום, שכן הוא בגימטריה עם הכולל, וגם שהוא להקמא עניי ועקר הצום הוא כדי שיבוא לידי הכנעה, ובין ש"תועבת ה' כל גבה לב" (משלי טז ה) ואפלו כל דהוא גבה לב, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה ה.) לא מנה ולא מקצתה, ולכן שאור והמין שהוא רמז אל הגאולה ולא תקטירו ממנו אשה לח, אסורו בכל שהוא, ובנגד ממון אנו אומרים כל דקפין ייתי ויכול. ויצרוד קדם פסח שיקדים לתן כל אחד ממתנת ידו, כי היכי דלא להוי פחוקא וצחוק עשה, באמרו הדברים האלה והדלת סגורה. ואפשר זה רמז המניח כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו, ואילו הם? פסח מצה ומרור, שאם לא עבד עוליו לעשות אלו השלשה לא יצא ידי חובתו, לא בתפירו חובותיו, ואילו הם: פסח - הינו קול, פה סח. מצה - הינו צום כאמור. ומרור כנגד הממון, דמגר גריר פירקות - אורחב כסף לא ישבע כסף" (קוהלת ה ט), או על שם מרידותו, כי מרבה נכסים מרבה דאגה (אבות פ"ב מ"ז).

ועוד אמרו המפרשים על מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות נח.) הבא להרבה השפם להרגו, שהכונה, הבא להרבה הוא היצר הרע, ובעדא דיצר הרע לית דמדבר ליצר הטוב [בעת שליטת יצר הרע אין מי שיזכיר את יצר הטוב] (נדרים לב:), והתקנה הוא השפם להרגו, יקום בבקר השפם לעבודת בוראו ותכף יקדים תפלה לצרה ישפך נפשו לפני ה' שיצילנו מיצר הרע, וה' הרואה לבב פנותו רצונו ישלח עזרו ומקדש למען ילך בדרך טובים וארחות צדיקים ישמר. והנה אף בעדא דיצר הרע יש תקנה להציל מן החטא, והיה כי יצעק בואו אחי בואו רעי, עזרוני עזרוני פן תאכלני האש הגדולה, בעובדא דרב עמרם חסידא (קידושין פא:): שיהיה צועק נושא בי עמרם, אמנם הטוב טוב שלא לבוא לידי מדה זאת ולא יבוש בעולם הזה.

והנה מאלו השלשה, הכי נכבד ועולה על כלנה - זאת התורה, שהרי לגבי צום אמרו (תענית יא:): האי צורבא מרבנן דיתבי בתעניתא, ליכול כלבא לשירותיה [סעודתו, כלבא ליכול סעודתו, ולכך המתענה אינו מועיל לו, אלא כמי שמתענה מפני שאין לו מה יאכל, רש"י]. מפני שמעט במלאכת שמים. וגם לגבי ממון שהוא כנגד הקרבנות, ידוע מאמר המלאך ליהושע: "עתה באתי" (יהושע ה יד) - על שבעתה באתי, שמפאן למדו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין סג:) שגדולה תורה יותר מן הקרבנות. ועוד יש מעלייתא בתורה, שנוהג אף בזמן שאין בית המקדש קיים, ולא עוד אלא שגם הקרבנות ובגין הבית יחזרו בשקר עסק התורה, דכתיב (מלאכי ג כב) "זכרו תורת משה עבדי", וסמך לה "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא" (ספרי עקב מא), וכתבי (יהושע ח י) גם כי יתנו בגויים עתה אקבצם" (בבא בתרא ח.).

ובזה אמרתי רמז הפתוב (תהלים לט ד) "חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני", כ"שחם לבי בקרבי" בעדא דיצר הרע כי יבער בו אש התאווה, הוא "בהגיגי תבער אש" כמו נושא בי עמרם, וכדי שלא לבוא לידי מדה זו דמקרא לרשיעא, הטוב טוב הוא "דברתי בלשוני" מקדם שיבוא, אשר צוה לא ימצא מנוח לכף רגלו. וגם צוה נראה לפרש רמז הפתוב "אם זכרתיך על יצועי", אז "באשמורות אהנה בך" (שם סג ז).

ואפשר זה רמז הפתוב "זאת" - שהם צום, קול, ממון, מי מהם קדמה במעלה? "תורת העולה" קדמה, "היא העולה על מוקדה", גדולה מן הצום שמרתיח חלבו ודמו, כמו שאיתא בהר הקדוש (ח"ב כ:), וגם על המזבח שהם הקרבנות. ועוד בה, שהתורה יועיל לנו גם בזמן הזה שאין בית המקדש קיים. וזה אמרו "כל הלילה" - זמן הגלות שדומה ללילה (פסיקתא זוטרתא בראשית לב כה), "עד הבקר" - שהוא זמן הגאולה. ועוד, "ואש המזבח תוקד בו" - גסבת עסק התורה יבנה בית המקדש.

או נאמר על פי מה שאמרו בגמרא (חגיגה כז.) תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולטת בהם, וגם שהתורה היא הרב שיפיות בידו אשר בה זוכה יצרו כל ימי חיי האדם, וסוף הכבוד לבוא בשעת פטירתו, נשמתו יוצא לקרבן אשה ריח ניחוח לה. ואפשר זה רמז הפתוב "זאת תורת העולה", על כל מעלה רמה, "היא העולה על מוקדה", שמגין על אש גיהנם דלא יוקד בשלהיבוהי, וגם "על המזבח" שעל ידי התורה זוכה יצרו. "כל הלילה", הינו חיי העולם הזה הדומה ללילה (פסחים ב:): "עד הבקר" שהולך לבית עולמו לאור באור החיים, וגם אז יזכה שאש המזבח של מעלה "תוקד בו" על ידי מיכאל בהן גדול שמקריב נשמות הצדיקים (עי' תוס' מנחות קי. זהר חדש מא.).

בעור המץ

מצות בעור המץ היא רבה, שהרי כתבו המפרשים שפשט מצנה זו הוא הרמז שבה, שהוא לבער את רוח הטמאה ואת היצר הרע מקרבנו, ולכן כל היד המרבה לבדק הרי זה משבח. וכהנה זהירות ומנהגים טובים מנהג ותיקים בלם אהובים ולכלם יש שרש למעלה ומעשה ידיו בוננה לבער רוח הטמאה, ולכן כתבו גורי האר"י ז"ל שהזהיר מאד באסור המץ, והמחמיר על עצמו בחמרות יתרות מבטח לו שלא יחטא כל השנה, כי מאחר שבער את רוח הטמאה מכל וכל ולא נתן מקום שתשלט בו הסטרא אחרא איזה הדרך יוכל לשלט בו להחטיאו.

אמנם כדי לבער רוח הטמאה מעליו לגמרי, לא סגי בבדיקה ובעור החמץ לחוד, אלא כתבו המקבלים שמשלשים יום קדם פסח צריך לתן לב ללכת בדרך טובים ולקום קצת דרכי התשובה, ואז הקדוש-ברוך הוא בכל לילה מוציא חלק מנשמות ישראל מתוך הקלפות הכל לפי מעשיו של אדם ולפי הכנתו עד שבלייל התקדש חג עומדים מבחוץ בני חורין, וזהו בחינת יציאת מצרים שיש מדי שנה בשנה וזהו בעצם אקרים, חיב אדם להראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים (פסחים קטז:), וזהו עקר שמחתנו על גאלתנו ועל פדות נפשנו. אבל אם לא עשה הכנה מקדם ולא נזהר בחמץ כראוי לשמחה מה זו עושה, ודיו גרמא שאינו מתעורר כל-כך ואינו נכנס בלבו כל-כך שמחה, כי הכל תלוי לפי מעשיו ולפי זכות נשמתו ולפי הכנתו.

וביותר צריך להתעורר בתשובה אלה השלשים יום קדם פסח, כי עינינו תכלינה אל צפיתנו צפינו למאמר חכמי ישראל שאמרו בניסן נגאלו ובניסן עתידים לגאל (ר"ה יא:). והו' בעיון הניסני"ם נראו בארץ זה כמה מאות שנים ואנחנו לא נושענו. ובדאי שבהתקרב הימים האלה רחל מבכה על בניה וה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו ישאג על נוהו, וכל צבא המרום ומשיח צדקנו יושבים ומצפים בשבעה עינים לראות אם הגיע קץ הפלאות כי עת לתננה כי בא מועד. לכן חיב כל אדם להתעורר ולעשות כל אשר בכחו לעשות ולשפך נפשו לפני ה' יום ליום ולילה ללילה על הגאולה, אולי ימצא עת רצון ויתעשת האלקים השומע תפלת כל פה וישמע קול תחנוניו, ועל כל פנים תפלתו ומעשיו עושים רשם ועלוי לשכינת עזנו על ידו ונחת רוח למעלה, כי ישר בעיני ה' כאשר רואה כי יש נחלה על שבר בת עמו ועל צער השמים, וסוף הכבוד לבוא ויזכה ויראה בנחמת ציון ובבנין קדשנו ותפארתנו שיבנה במהרה בימינו אמן כן יהי רצון.

פסח

פסח הוא חג קדוש מאד, שאלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, עדין אנו ובנינו משעבדים היינו גוי בקרב גוי, ולא נתנה לנו תורה ומצות ולא יזכר שם ישראל, והקדוש ברוך הוא הפליא חסדיו עם ישראל הפלא ופלא וחבה יתרה הראה להם, עד מקום שאין יד שכלנו מצעת, אחת מני אלה אלפי אלפים, רק נבין את זאת שעשה עמנו חסד גדול עד אין חקר והראנו את כבודו ואת גדלו ואהבתו וחבתו לגדל יכלתו לשדד המערכות והשגחתו פרטית - מאשר צונו כל כך בתורתו הקדושה לזכר יציאת מצרים, ועל כל מצוה ומצוה מזכיר "זכר ליציאת מצרים". וצונו להיות לזכרון בין עינינו ולאות על ידנו, ונתן לנו שבתות ומועדים שאנו אומרים בקדוש "זכר ליציאת מצרים".

וזהו הטעם שצונו ויצרנו בליל פסח להרבות לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח. מלבד שיש סודות עליונים ובונה בשמים עליותי, ומוסיף כח בפמליא של מעלה במפרש בלשון הזהר הקדוש פרשת בא (דף מ:): שהוא מלהיב את הלב וראוי לקרותו בליל פסח. עוד בה יש טעם לפי הפשט, כדי שירבה לקבוע בלבו ובליב בני ביתו אהבת האל ויתברך שמו ויראתו, כי זה כל האדם. וזהו עקר מצות הספור להגיד לבני ביתו בספור יציאת מצרים איך הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו, ואהבתו וחמלתו, ויכלתו והשגחתו, ושעל כן ראוי לנו לעבדו בלבב שלם ולשמר את כל מצוותיו.

ובליל התקדש החג הקדוש יאזר חיל לקיים מאמר רבותינו זכרונם לברכה (פסחים קטז:): חיב אדם להראות בעצמו כאלו הוא יצא ממצרים. ועל ידי מחשבות טהורות תדיריות יתלהב לבו באפן שיראה שאי אפשר שלא לשמח, ולפי התעוררותו ולפי מעשיו כך יהיה לו סיעתא דשמיא, והבא לטהר מסיעין אותו (שבת קד:). שישמח בעושי שמחה רבה, שמחה של מצוה כדת מה לעשות. וכתבו המקבלים, שלא אסור המץ בלבד הוא חמור מאד בימי הפסח, אלא כל דבר פשע חמור מאד, ופוגם ועושה רשם בפסח יותר ויותר משאר ימות השנה, וצריך לזהר ולעמד על המשמר יותר מכל ימות השנה.

פרקי אבות

אורות פלא פרקי אבות
ליקוט מספרי רבינו אליעזר פאפו זיע"א
על מסכת אבות

אורות אלים

ספרו של רבינו אליעזר פאפו זיע"א
בהוצאה מפוארת עם ציונים
מקורות והוספות רבות.

להשיג בחנויות הספרים
ובפלאפון 052-7674242

